

[Desplegament de l'eix d'Interculturalitat]

Primària

Objectiu general

Construir relacions inclusives basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu entre totes les persones i grups socials, rebutjant els estereotips, prejudicis i discriminacions per motius d'origen o pertinença.

Blocs temàtics

Bloc A: Cultura, diversitat cultural i identitats

Bloc B: Estereotips, prejudicis i discriminacions

Bloc C: Models de convivència i inclusió social

Bloc A: Cultura, diversitat cultural i identitats

Objectiu del bloc

Construir la pròpia identitat cultural de forma crítica i autònoma, a partir de la valoració positiva de la diversitat cultural present en l'entorn proper i al món i de la necessitat d'uns valors compartits.

Continguts generals

- Reflexió crítica sobre la naturalesa múltiple, complexa, plural i canviant de la identitat cultural en l'actual context de globalització.
- Consciència crítica i autonomia en el procés de construcció de la pròpia identitat cultural a partir de l'establiment de diferències, semblances i interdependències amb les persones i col·lectius de l'entorn proper i llunyà.
- Respecte i defensa dels diferents sistemes de creences, valors, cosmovisions i formes de vida presents en l'entorn proper i llunyà, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures.
- Valoració positiva de la diversitat cultural present en l'entorn proper i al món, posant l'èmfasi en la construcció de valors compartits per a la convivència en igualtat i dignitat.
- Comprensió crítica de les causes, característiques i conseqüències de les migracions actuals en el context de la globalització econòmica i de les comunicacions.
- Interiorització de conductes i de relacions interculturals basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu.

Indicadors d'aprenentatge

Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle Superior
Identificació dels diversos elements que conformen la identitat cultural (origen cultural o lingüístic, sentit de pertinença i adscripció a grups d'afinitat de gustos o interessos...)	Reconeixement dels múltiples factors que influeixen en la configuració de la identitat cultural (origen cultural o lingüístic, sentit de pertinença i adscripció a grups d'afinitat de gustos o interessos...)	Comprensió dels múltiples factors que influeixen en la configuració de la identitat cultural (origen cultural o lingüístic, sentit de pertinença i adscripció a grups d'afinitat de gustos o interessos...)
Identificació dels elements essencials (costums, valors, normes, símbols, rituals...) dels grups de pertinença dels qual forma part l'alumnat	Reconeixement dels elements essencials (costums, valors, normes, símbols, rituals...) per a la construcció de la pròpia identitat cultural	Presència de consciència del procés de construcció de la pròpia identitat cultural a partir de la relació amb les persones i col·lectius de l'entorn
Curiositat per conèixer les llengües, els costums, els valors i les formes de vida diferents que es troben a l'aula i a l'escola, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures	Interès i motivació per conèixer les llengües, els costums, els valors i les formes de vida diferents que es troben a l'aula i a l'escola, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures	Obertura i flexibilitat envers les llengües, els costums, els valors i les formes de vida diferents que es troben a l'aula i a l'escola, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures
Identificació de diferències i similituds en les conductes, valors, creences i sentiments presents a l'aula	Reconeixement de les conductes, valors, creences i sentiments compartits pel grup d'alumnes, respectant la diversitat cultural existent	Coneixement de les conductes, valors, creences i sentiments compartits per les persones i grups de l'entorn proper, respectant la diversitat cultural existent
Identificació del lloc d'origen de les famílies de l'alumnat, comparant les semblances i les diferències	Coneixement de les experiències migratòries dels diferents membres de les famílies de l'alumnat, identificant la seva tipologia (del camp a la ciutat, dintre del propi país o internacional, entre d'altres)	Reflexió sobre les característiques de les diverses experiències migratòries de les famílies de l'alumnat, en el passat i en l'actualitat
Observació de diferents conductes de respecte, diàleg i enriquiment mutu com a base de les relacions interculturals	Pràctica de conductes i de relacions interculturals basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu	Desenvolupament de conductes i de relacions interculturals basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu

Críteris d'avaluació

Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle Superior
Identifiquen els diversos elements que conformen la identitat cultural.	Reconeixen els múltiples factors que influeixen en la configuració de la identitat cultural (origen cultural o lingüístic, sentit de pertinença i adscripció a grups d'afinitat de gustos o interessos...).	Comprenen els múltiples factors que influeixen en la configuració de la identitat cultural (origen cultural o lingüístic, sentit de pertinença i adscripció a grups d'afinitat de gustos o interessos...).
Identifiquen els elements essencials (costums, valors, normes, símbols, rituals...) dels grups de pertinença dels quals formen part.	Reconeixen els elements essencials per a la construcció de la pròpia identitat cultural.	Prenen consciència del procés de construcció de la pròpia identitat cultural a partir de la relació amb les persones i col·lectius de l'entorn.
Tenen curiositat per conèixer les llengües, els costums, els valors i les formes de vida diferents que es troben a l'aula i a l'escola, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures.	Tenen interès i motivació per conèixer les llengües, els costums, els valors i les formes de vida diferents que es troben a l'aula i a l'escola, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures.	Mostren obertura i flexibilitat envers les llengües, els costums, els valors i les formes de vida diferents que es troben a l'aula i a l'escola, per tal d'aproximar-se i aprendre d'altres cultures.
Identifiquen les diferències i similituds en les conductes, valors, creences i sentiments presents a l'aula.	Reconeixen les conductes, valors, creences i sentiments compartits pel grup d'alumnes, respectant i valorant positivament la diversitat cultural existent.	Coneixen les conductes, valors, creences i sentiments compartits per les persones i grups de l'entorn proper, respectant i valorant positivament la diversitat cultural existent.
Identifiquen el lloc d'origen de les respectives famílies, comparant les semblances i les diferències.	Coneixen les experiències migratòries dels diferents membres de les respectives famílies, identificant la seva tipologia (del camp a la ciutat, dintre del propi país o internacional, entre d'altres).	Reflexionen sobre les característiques de les diverses experiències migratòries de les famílies de l'alumnat, en el passat i en l'actualitat.
Observen diferents conductes de respecte i diàleg com a base de les relacions interculturals.	Practiquen conductes i relacions interculturals basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu.	Desenvolupen conductes i relacions interculturals basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu.

Bloc B: Estereotips, prejudicis i discriminacions

Objectiu del bloc

Rebutjar actituds i comportaments tant propis com presents en l'entorn social i en els mitjans de comunicació que fomenten els estereotips, els prejudicis i les discriminacions per motius d'origen o pertinença.

Continguts generals

- Posicionament crític envers els diferents estereotips i prejudicis tant propis com presents en l'entorn social i en els mitjans de comunicació envers persones i grups culturalment diversos.
- Rebuig de les actituds i comportaments etnocèntrics, xenòfobs i racistes que fomenten els estereotips, els prejudicis i les discriminacions envers persones o grups per motius d'origen o pertinença al llarg de la història i en l'actualitat.
- Rebuig i denúncia de situacions de discriminació, dominació i violència envers les persones i grups de l'entorn proper i al món per motiu del seu origen o pertinença.
- Aplicació de diferents eines, mecanismes i recursos de prevenció i detecció de comportaments o situacions de discriminació, dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença.
- Manifestació d'actituds respectuoses, crítiques i solidàries en el tractament informatiu envers els diferents col·lectius minoritaris tant de l'entorn proper i de llunyà.

Indicadors d'aprenentatge

Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle Superior
Presentació de diferents estereotips i prejudicis propis envers persones i grups culturalment diversos	Identificació dels diferents estereotips i prejudicis tant propis com presents en l'entorn proper envers persones i grups culturalment diversos	Reflexió sobre els diferents estereotips i prejudicis tant propis com presents en l'entorn proper envers persones i grups culturalment diversos
Presentació de comportaments, actituds o accions que fomentin els estereotips, els prejudicis o les discriminacions per motius d'origen o pertinença	Identificació de comportaments, actituds o accions que fomentin els estereotips, els prejudicis o les discriminacions per motius d'origen o pertinença	Reflexió sobre els diferents comportaments, actituds i accions que fomentin els estereotips, els prejudicis o les discriminacions per motius d'origen o pertinença
Presentació de diferents situacions de discriminació i de violència envers les persones i grups de l'entorn proper per motiu del seu origen o pertinença	Identificació de diferents situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups de l'entorn proper per motiu del seu origen o pertinença	Coneixement de diferents situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença al llarg de la història
Presentació de diferents eines, mecanismes i recursos de prevenció i detecció de comportaments i/o de situacions de discriminació, dominació i violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença	Identificació de diferents eines, mecanismes i recursos de prevenció i detecció de comportaments i/o de situacions de discriminació, dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença	Coneixement de diferents eines, mecanismes i recursos de detecció i de prevenció de comportaments i/o de situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença
Observació dels tractaments informatius que es donen als diferents col·lectius minoritaris en els mitjans de comunicació i altres fonts	Pràctica de tractaments informatius respectuosos, crítics i solidaris amb els diferents col·lectius minoritaris de l'entorn proper	Desenvolupament de tractaments informatius respectuosos, crítics i solidaris amb els diferents col·lectius minoritaris tant de l'entorn proper com llunyà

Críteris d'avaluació

Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle Superior
Observen diferents estereotips i prejudicis propis envers persones i grups culturalment diversos.	Identifiquen diferents estereotips i prejudicis tant propis com presents en l'entorn proper envers persones i grups culturalment diversos.	Reflexionen sobre els diferents estereotips i prejudicis tant propis com presents en l'entorn proper envers persones i grups culturalment diversos.
Observen diferents comportaments, actituds i accions que fomenten els estereotips, els prejudicis o les discriminacions per motius d'origen o pertinença.	Identifiquen i reflexionen sobre els diferents comportaments, actituds i accions que fomentin els estereotips, els prejudicis o les discriminacions per motius d'origen o pertinença.	Reflexionen sobre els diferents comportaments actituds i accions que fomenten els estereotips, els prejudicis o les discriminacions per motius d'origen o pertinença.
Observen diferents situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups de l'entorn proper per motiu del seu origen o pertinença.	Identifiquen diferents situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups de l'entorn proper per motiu del seu origen o pertinença.	Coneixen diferents situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença al llarg de la història.
Observen diferents eines, mecanismes i recursos de detecció i de prevenció de comportaments i/o de situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença.	Identifiquen diferents eines, mecanismes i recursos de detecció i de prevenció de comportaments i/o de situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença.	Coneixen diferents eines, mecanismes i recursos de detecció i de prevenció de comportaments i/o de situacions de discriminació, de dominació i de violència envers les persones i grups per motiu del seu origen o pertinença.
Observen els tractaments informatius que es donen als diferents col·lectius minoritaris en els mitjans de comunicació i altres fonts.	Practiquen tractaments informatius respectuosos, crítics i solidaris amb els diferents col·lectius minoritaris de l'entorn proper.	Desenvolupen tractaments informatius respectuosos, crítics i solidaris amb els diferents col·lectius minoritaris tant de l'entorn proper com llunyà.

Bloc C: Models de convivència i inclusió social

Objectiu del bloc

Participar activament en la construcció de relacions de convivència interculturals inclusives, basades en el diàleg, l'equitat i el respecte de totes les persones i grups socials.

Continguts generals

- Promoció de relacions assertives i respectuoses amb les persones i grups socials de l'entorn proper i llunyà.
- Defensa i promoció d'habilitats socials per a la convivència intercultural en societats dinàmiques i canviants (comunicació, escolta activa, diàleg, empatia, provenció, resolució, transformació de conflictes, mediació, cooperació, flexibilitat i adaptabilitat) .
- Defensa i promoció del dret a la diferència i del dret a la igualtat d'oportunitats de totes les persones i els col·lectius de l'entorn proper i del món, duent a terme accions reivindicatives en situacions de vulneració.
- Reflexió crítica sobre les causes i les conseqüències de les situacions de vulneració i exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper i al món al llarg de la història.
- Participació activa en la construcció d'un model de societat inclusiva, que garanteixi la participació de totes les persones i grups socials.
- Comprensió de la importància de la participació en la presa de decisions i en l'organització social de totes les persones i grups sense exclusions per motius d'origen o pertinença per a la construcció d'un model de societat intercultural inclusiva.

Indicadors d'aprenentatge

Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle Superior
Identificació de les pròpies necessitats, desitjos, sentiments i valors i dels de les altres persones de l'entorn	Reconeixement de les pròpies necessitats, desitjos, sentiments i valors, i dels de les altres persones de l'entorn	Valoració de les necessitats, desitjos, sentiments i valors personals i grupals a partir de l'autoestima, el respecte i la confiança
Identificació dels trets que caracteritzen les relacions entre el grup d'alumnes (conflicte, diàleg, dominació, intercanvi, reciprocitat)	Pràctica de les habilitats socials que contribueixen a establir relacions de convivència intercultural (comunicació, escolta activa, diàleg, cooperació, provenció, resolució i transformació de conflictes, mediació)	Assumpció de les habilitats socials que contribueixen a establir relacions de convivència intercultural (comunicació, escolta activa, diàleg, empatia, provenció, resolució, transformació de conflictes, mediació, cooperació, flexibilitat i adaptabilitat)
Identificació dels propis drets com a persones i com a membres de determinats col·lectius a partir d'aspectes propers a la realitat de l'alumnat (educació, salut, infància...)	Identificació dels drets propis i els de les persones i dels col·lectius de l'entorn proper, fent èmfasi en aquells relacionats amb la convivència i la igualtat d'oportunitats sigui quina sigui la procedència o origen	Respecte dels drets de les persones i dels col·lectius de l'entorn proper, fent èmfasi en aquells relacionats amb la convivència i la igualtat d'oportunitats sigui quina sigui la procedència o origen
Observació de situacions de vulneració i d'exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper	Identificació de situacions de vulneració i d'exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper	Coneixement de situacions de vulneració i d'exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper i al món
Introducció en els diferents models de convivència (excloents o inclusius) en contextos interculturals de l'entorn proper i llunyà	Identificació dels diferents models de convivència (excloents o inclusius) en contextos interculturals de l'entorn proper i llunyà	Coneixement dels diferents models de convivència (excloents o inclusius) en contextos interculturals de l'entorn proper i llunyà
Reconeixement de la importància de les normes per a la convivència a l'aula i en l'entorn proper	Participació en la presa de decisions i en la construcció de normes per a la convivència a l'aula i en l'entorn proper	Reflexió sobre els diferents sistemes de presa de decisions i d'organització de la convivència a l'aula, al centre i en l'entorn proper

criteris d'avaluació

Cicle Inicial	Cicle Mitjà	Cicle Superior
Identifiquen les necessitats, desitjos, sentiments i valors personals i grupals a partir de l'autoestima, el respecte i la confiança.	Reconeixen les necessitats, desitjos, sentiments i valors personals i grupals a partir de l'autoestima, el respecte i la confiança.	Valoren les necessitats, desitjos, sentiments i valors personals i grupals a partir de l'autoestima, el respecte i la confiança.
Identifiquen els trets que caracteritzen les relacions entre el grup d'alumnes (conflicte, diàleg, dominació, intercanvi, reciprocitat)	Practiquen les habilitats socials que contribueixen a establir relacions de convivència intercultural (comunicació, escolta activa, diàleg, empatia, provenció, resolució, transformació de conflictes, mediació, cooperació, flexibilitat i adaptabilitat).	Assumeixen les habilitats socials que contribueixen a establir relacions de convivència intercultural (comunicació, escolta activa, diàleg, empatia, provenció, resolució, transformació de conflictes, mediació, cooperació, flexibilitat i adaptabilitat).
Identifiquen els propis drets com a persones i com a membres de determinats col·lectius a partir d'aspectes propers a la realitat de l'alumnat (educació, salut, infància...)	Identifiquen els drets propis i els de les persones i dels col·lectius de l'entorn proper, fent èmfasi en aquells relacionats amb la convivència i la igualtat d'oportunitats sigui quina sigui la procedència o origen	Respecten els drets de les persones i dels col·lectius de l'entorn proper, fent èmfasi en aquells relacionats amb la convivència i la igualtat d'oportunitats sigui quina sigui la procedència o origen
Observen situacions de vulneració i d'exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper	Identifiquen situacions de vulneració i d'exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper	Coneixen situacions de vulneració i d'exclusió per motiu d'origen o pertinença en l'entorn proper i al món
Observen diferents models de convivència (excloents o inclusius) en contextos interculturals de l'entorn proper i llunyà.	Identifiquen diferents models de convivència (excloents o inclusius) en contextos interculturals de l'entorn proper i llunyà.	Coneixen diferents models de convivència (excloents o inclusius) en contextos interculturals de l'entorn proper i llunyà
Reconeixen la importància de les normes per a la convivència a l'aula i en l'entorn proper	Participen en la presa de decisions i en la construcció de normes per a la convivència a l'aula i en l'entorn proper	Reflexionen sobre els diferents sistemes de presa de decisions i d'organització de la convivència a l'aula, al centre i en l'entorn proper

Orientacions metodològiques i didàctiques

A continuació, proposem alguns principis metodològics i didàctics sobre els quals hauria de regir a l'hora de treballar de manera competencial aquest eix.

- **Enfocament integral de la persona**, és a dir, l'aprenentatge és un procés individual en què cadascú va construint la seva identitat i es va configurant èticament. Aquesta configuració ètica ha de reflectir un equilibri entre pensament (raó), sensibilitat (emoció) i moviment (acció). Per tant, l'acció educativa ha de fer èmfasi en desenvolupar pensaments, sentiments i comportaments proactius en l'alumnat.
- **Aproximació multidisciplinària a la construcció dels sabers**, és a dir, l'educació per al desenvolupament en l'àmbit escolar ha de basar-se en propostes educatives que permetin, potenciïn i harmonitzin diferents àmbits del saber. En aquest sentit, es pretén apropar a l'alumnat a la comprensió de **la complexitat del món que l'envolta per tal de donar resposta als reptes que li planteja**.
- **Protagonisme del alumnat en el procés d'aprenentatge**, és a dir, l'alumnat ha d'aconseguir progressivament un major nivell d'autonomia per tal de construir el seu projecte de vida individual i social. Per tant, el paper del professorat ha de ser d'acompanyament i de creació de les condicions pedagògiques necessàries per tal de capacitar l'alumnat en aquesta línia.
- **Acció i participació en el procés d'aprenentatge** de l'alumnat per fomentar la capacitat de transformar l'entorn i transformar-se, és a dir, l'aprenentatge hauria de basar-se en activitats i participació activa de l'alumnat.
- **Vivència i experiència per desenvolupar aprenentatges significatius**, és a dir, qualsevol aprenentatge nou ha de partir dels interessos de la persona. D'aquesta manera, aquests nous coneixements poden esdevenir en rellevants, funcionals i significatius per a la persona i, per tant, aplicables a la vida diària.
- **Flexibilitat i contextualització didàctico-metodològica**, és a dir, l'acció educativa ha de ser adequada a les diferents característiques, ritmes d'aprenentatge i nivells de l'alumnat, les seves circumstàncies concretes i el seu moment vital.

- En la mateixa línia, l'educació per al desenvolupament ha de promoure l'ús de diferents estratègies didàctiques que fomentin **la curiositat, la indagació, la reflexió, la contrastació, el intercanvi, la sensibilització i la transformació de la realitat** que ens envolta.

Tanmateix, destaquem algunes estratègies i tècniques didàctiques que facilitaran l'adquisició dels continguts d'aprenentatge (coneixements, habilitats, procediments, actituds i valors) que presenta aquest eix temàtic. En aquest sentit, caldria promoure principalment:

- Estratègies per a l'autoconeixement i el desenvolupament personal
 - Clarificació de valors
 - Autobiografies
 - Diaris personals
 - Enfocament socioafectiu
 - Teatre social
- Estratègies participativo - dialògiques
 - Pluja d'idees
 - Diàlegs simultanis
 - Grups de discussió
 - Debats
 - Seminaris
- Estratègies per a l'anàlisi crítica de la realitat
 - Estudi de casos o situacions
 - Dilemes morals
 - Dramatitzacions
- Estratègies d'interdependència positiva
 - Treball cooperatiu
 - Tutoria entre iguals
 - Cooperatiu per experts